

В Ъ В Е Д Е Н И Е

НИКОЛА ФИЧЕВ И БЪЛГАРСКОТО ВЪЗРАЖДАНЕ

НИКОЛА МАВРОДИЦОВ

член-кореспондент на Българската академия на науките

Проучването на българската архитектура от епохата на турското робство е още в пелените си. Досега е събран малко фактически материал и той не е класиран, не е анализиран и не е свързан с общественно-историческите условия, които са определили развоя на нашето строително изкуство в тая епоха. Много малко имена на стари наши архитекти са познати и тяхното творчество е почти неизвестно. Между тия имена изпъква в народната памет името на големия търновски майстор-строител и архитект от Възраждането Никола Фичев. Той работи самостоятелно от 1835 г. до Освобождението и строи джамии, мостове, къщи, магазини и фабрики, църкви и пр. Интерес към неговото творчество възбуждаха през последните 50 години публикациите на стария наш архитект Георги Козаров. През 1951 г. се навършиха седемдесет години от смъртта му (1881 г.) и сто и петдесет и една година от раждането му (1800 г.).

Краят на развоя на старобългарската архитектура настъпва с превземането на българската държава от турците. Българският феодализъм в XIV век се характеризира с

извънредната експлоатация на народните маси от господстващата класа и с разпокъсването на държавата на отделни малки самостоятелни държавици. Тия два факта обясняват попадането ѝ под ударите на добре организираната единна военна сила на турците. На мястото на българските феодали се настаняват турските. Настъпва епохата на турския феодализъм у нас. Феодалните отношения в недрата на самото българско общество продължават да съществуват и в него продължава да съществува една класа от дребни български експлоататори на чужд труд, които носят отначало титли на князе, на боляри, а после на чорбаджии, но те не са организаторите на новата феодална държава, те нямат нейните ресурси в ръцете си, както нямат и събираните от цели области ресурси на свободните стари български феодали, за да продължат строителната традиция на загиналата българска държава. Феодални владения в нея бяха и манастирите, църквите и епископиите. Те загубват обаче голяма част от своите имоти и даренията, които са получавали в миналото в земи, в пари, в сгради от царе и велможи,